

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ СТУДЕНТІВ-ІНОЗЕМЦІВ В УКРАЇНОМОВНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

У статті з'ясовано поняття «адаптація», проаналізовано чинники, що перешкоджають процесу адаптування студентів-іноземців в україномовному середовищі.

Ключові слова: адаптація, адаптування, «культурний» шок, мовний бар'єр.

Сучасне українське суспільство неможливо уявити без узаємодії різних культурних спільнот, що повинні співіснувати разом у межах однієї території, спілкуватися однією мовою, обмінюватися культурним досвідом та допомагати одне одному у створенні єдиного мультикультурного інформаційного простору. Не є винятком із цього правила також і освітній простір, на теренах якого можна споглядати взаємовплив та взаємодію різних культур, чії представники, здобуваючи знання, обов'язково перетинаються з українськими студентами у тих чи тих комунікативних ситуаціях; намагаються якомога швидше знайти з ними спільну мову, стати, так би мовити, «своїми серед чужих». У зв'язку з цим на сьогоднішній день чільне місце в освітній сфері посідають питання, пов'язані з процесом адаптації студентів-іноземців в україномовному середовищі.

За даними Міністра освіти і науки України щороку до нашої країни приїжджають іноземні студенти зі 137 країн, з-поміж яких найчисельнішу групу становлять студенти з Китаю, Росії, Йорданії, Сирії, Індії, Ірану, Малайзії, Туркменістану, Турції, Молдови. Зрозуміло, що усі жителі вищезазначених країн мають власні традиції, звичаї, особливості світосприйняття, що в сукупності створює культурну самобутність певного соціуму. Потрапляючи в україномовне середовище, іноземні студенти передовсім натрапляють на такі проблеми комунікативного характеру, передумовою яких можна вважати мовні розбіжності, після чого, поринаючи в соціокультурне середовище іншої країни, виникають проблеми соціального та психологічного характеру, що значно ускладнюють процес адаптування іноземного громадянина до соціокультурного середовища країни, у якій він навчається. Отже, сьогодні одним із найважливіших завдань вищої школи є створення сприятливих умов для успішного входження студента до навчального процесу, що є необхідним чинником у знятті мовних та психологічних труднощів.

Мета статті – проаналізувати чинники, що перешкоджають процесу адаптації студентів-іноземців в україномовному середовищі.

Проблема адаптації іноземних студентів до україно-та російськомовного середовища постає в працях таких зарубіжних та вітчизняних соціологів, як М. Вебер, М. Вітковська, О. Дудченко, Р. Мертон, П. Сорокін, Р. Хайруллін та ін.; психологів (О. Леонтьєв, І. Павлов, С. Рубінштейн, Г. Сельє, І. Сеченов та ін);

педагогів (Л. Бей, З. Назиров, О. Тростинська та ін.); лінгвістів (М. Бахтін, В. Виноградов, Ю. Пассов та ін.); лінгводидактів (Л. Щерба, В. фон Гумбольдт та ін.). Вищезгадані науковці розглядали такий спектр проблем, як етапи і критерії соціокультурної адаптації, стадії входження до крос-культурного середовища, чинники, що сприяють успішному адаптуванню студентів-іноземців до іншомовного культурного простору.

Адаптація – явище складне та багатогранне, що визначається як процес пристосування суб'єкта до певних умов. З біологічної позиції під адаптацією розуміємо процес установаження гармонійних взаємовідносин між організмом та середовищем. Із соціологічного погляду адаптація розглядається як «особливий процес взаємодії особи або групи з соціальним середовищем, коли індивід засвоює соціальні норми й традиції цінностей субкультури певної групи (наприклад, професійної)» [1, с. 48]. На думку соціолога Ю. Пачковського, під адаптацією можна розуміти процес, що першочергово стосується особистості, особливостей взаємовпливу та взаємопроникнення її цінностей, настанов, довгострокових планів, що можуть реалізуватися в середовищі її перебування [6, с. 477 – 480].

Педагогічна думка радянських часів розглядає адаптацію як складний багатофакторний процес, під час якого через залучення до нових соціальних ролей відбувається перебудова особистості. Так, І. Ширяєва під адаптацією іноземних студентів розуміє створення всередині педагогічної системи усталеної взаємодії компонентів, що формують адекватну поведінку для реалізації ідей навчання та виховання [10].

Не залишилась осторонь проблем адаптаційного характеру також і лінгвістика. Відомий мовознавець П. Кузнецов вважає, що адаптація – внутрішньо вмотивований процес, під час якого особистість приймає чи відхиляє зовнішні та внутрішні умови існування. У результаті цієї діяльності проявляється активність природи суб'єкта, який змінює несприятливі для нього умови на більш прийнятні. Таким чином, особистість обирає ті зовнішні та внутрішні умови існування, що найбільш сприяють задоволенню її потреб та відхиляє ті, що перешкоджають цьому [4].

Враховуючи той факт, що студенти-іноземці, приїжджаючи до іншої країни на навчання, повинні пристосовуватися не лише до мовного, а й до культурного середовища, доцільно розглянути соціокультурний аспект адаптаційного процесу. Із цієї позиції адаптація розглядається не лише як явище індивідуального характеру (орієнтація на особисті інтереси, цінності, настанови, здібності та можливість їх реалізації в соціумі), а й соціального, оскільки, перебуваючи в іншомовному середовищі, індивід встановлює певні крос-культурні контакти з представниками іншої держави – отже на певному етапі зіставляє особливості культурного простору рідної та іноземної країни, визначає його ціннісно-орієнтаційний та нормативний компоненти, даючи оцінку соціокультурному середовищу загалом.

Розглядаючи соціокультурну адаптацію як явище суспільне, російський психолог Т. Стефаненко дає визначення окресленому поняттю у широкому та вузькому значенні: 1) як складний процес, що скеровує діяльність людини на

входження до нового соціального та культурного середовища через встановлення відповідності між індивідом та новим оточенням. Результатом цього процесу вважається почуття задоволеності життям, прагнення індивіда залучитися до соціального й культурного життя іншомовного соціуму; 2) як процес довготривалий, що потребує повільного входження до нових соціальних і культурних умов через поступове засвоєння норм, цінностей, традицій, звичаїв, моделей поведінки [8].

На думку російських соціологів М. Вітковської та І. Троцук, соціальна адаптація – «такий вид взаємодії особистості або соціальної групи з соціальним середовищем, під час якого відбувається узгодження вимог і очікувань соціальних суб'єктів з їх можливостями і реальністю соціального середовища» [2, с. 268].

Отже, проаналізувавши праці науковців, що досліджували проблеми адаптування студентів-іноземців в україномовному середовищі, можна окремити чинники, що ускладнюють процес адаптації. З-поміж них розглянемо фактори мовного, соціального та психологічного характеру.

Досліджуючи соціальний та психологічний чинники в єдиному контексті задля позначення гострого почуття тривоги та емоційного неспокою під час установлення контакту з новою культурою, відомий американський антрополог К. Оберг ввів поняття «культурний шок». Серед причин цього явища, однією з найвагоміших дослідник вважав раптову зміну соціального середовища, під час якої відбувається переосмислення старої та ознайомлення з новою ціннісно-нормативною системою. За подібного перетину двох систем часто неминучим наслідком цього є конфлікт обидвох культур на рівні свідомості індивіда: суб'єкт не може скористатися знайомими та звичними для нього психологічними прийомами поведінки, що допомогли б йому адаптуватися в незнайомому соціокультурному середовищі, у той же час новими моделями поведінки індивід ще не оволодів. [5]. Отже, людина знаходиться на роздоріжжі, не знає, яку тактику поведінки їй прийняти: продовжувати й далі поводитися звичним для неї чином, чи перейняти незнайомий спосіб поведінки в іншомовному середовищі. Останній варіант не завжди є прийнятним для іноземця, адже особистість має власне бачення світу, стилю життя та менталітету, усталену систему норм і цінностей, сформовану соціумом, у якому вона знаходилась. Тому перехід до нової системи часто виявляється довготривалим та болісним. Частково це пояснюється й тим, що, з одного боку, такі складові нової культури, як світосприйняття, світовідчуття та світорозуміння різко відрізняються від останніх в культурі індивіда, іноді, навіть, суперечать його переконанням. З іншого – переймаючи погляди, звички, манеру вербальної та невербальної комунікації, індивід ніби розчиняється в новій культурі, піддається її впливу, негативними наслідками чого можуть бути втрата індивідуальності та неповторності особистості. Таким чином, важливо зазначити, що культурний шок може мати негативний вплив, якщо міра несхожості культур завелика, про що свідчать такі чинники, як клімат, особливості вербальної та невербальної комунікації, одяг, релігійні уподобання, сфера освіти, система норм і цінностей, традиції і звичаї. Гострота впливу культурного шоку на особистість визначається також її

індивідуальними особливостями, до яких відносять темперамент (позитивне / негативне або байдуже ставлення до всього нового), характер (прояви поведінки в тих чи інших комунікативних / некомунікативних ситуаціях), здібності (швидке / довготривале адаптування до соціокультурного середовища, здатність успішно засвоювати мовний матеріал).

Відомий психолог Г. Тріандіс, досліджуючи поділ культур, запропонував виокремити п'ять етапів процесу крос-культурної адаптації.

Для першої стадії, яку науковець назвав «медовим місяцем» характерне позитивно налаштоване ставлення представників іноземної культури до нового культурного середовища. Візитери зацікавлені в дослідженні нового соціального середовища, у встановленні крос-культурних відносин із носіями мови. Такий стан захоплення пояснюється тим, що українські громадяни, у свою чергу, теж мають великі сподівання на зустріч із чимось новим, цікавим і невідомим, тому вони очікують гостей, намагаються створити сприятливі умови для прискорення процесу їх звикання до нових умов. Говорячи про приготування ВНЗ до приїзду студентів-іноземців, слід зазначити, що тут ретельно ведеться підготовка щодо забезпечення належного прийому та надання гостям країни певних привілеїв. Окреслена стадія не є довготривалою і може продовжуватися кілька днів, або, навіть, місяців.

Друга стадія характеризується появою психологічних труднощів у мігрантів: незвичний спосіб життя, різні кліматичні умови, відмінності у зовнішності, моделях поведінки, мовні непорозуміння між представниками різних культур призводять до пригніченого стану візитерів, втрати віри в себе, в можливості знайти спільну мову з місцевими мешканцями та призвичаїтися до умов нового соціального середовища.

Найгостріший момент прояву симптомів культурного шоку з'являється на «критичній» стадії, під час якої у візитерів нерідко виявляються серйозні захворювання, психічні розлади, депресивні стани. Покращення ситуації можливе, коли, з одного боку, іноземці заручаються підтримкою оточення, з іншого переборюють власні комплекси та знайдуть мотивацію задля подолання мовного та соціокультурного бар'єру. Після цього депресивний настрій поволі вщухає, на зміну йому приходить відчуття впевненості та віра у свої сили і можливості, що є провіщенням передостанньої стадії міжкультурної адаптації – фази «пристосування». На цьому етапі людина швидше та легше засвоює культуру і мову іншої країни, відчуває себе вже не такою відчуженою в суспільстві, адекватно сприймає дійсність та розуміє, які засоби їй потрібні задля досягнення мети.

На останній стадії «повної адаптації» поведінка індивіда стабілізується та починає відповідати вимогам конкретних ситуацій. Загальний стан нормалізується та характеризується заспокоєнням [9].

Австрійський соціолог і філософ А. Шюц зазначав, що під час культурного шоку для студента-іноземця актуалізуються дві реалії: по-перше, це сприйняття та внутрішнє переживання дійсності рідної культури, що розкривається в миттєвих проявах під час конкретних дій. Така реальність запозичена з минулого досвіду індивіда. Іншу реальність останній споглядає в «чужій» культурі. Вона

розгортається під час взаємодії суб'єкта з носіями у визначених ситуаціях. Науковець зазначає, що обидві реальності у повсякденному житті конкурують між собою. Їхній конфлікт свідчить про боротьбу внутрішнього і зовнішнього, вичерпного і довготривалого, можливого і дійсного [7, с. 308].

Отже, роботи К. Оберга, Г. Тріандіса, А. Шюца стали проривом у дослідженні процесу адаптації студентів-іноземців в іншомовному культурному середовищі та посприяли відкриттю таких психологічних факторів, що виникають під час культурного шоку та мають негативний вплив на адаптантів, – прояви тривоги, відчуття невпевненості, відчуження від соціуму, почуття самотності, незадоволеність життям та обраною спеціальністю, апатія, депресивний стан.

Крім вищезгаданих психологічних чинників, є також низка соціальних, що ускладнюють міжкультурну адаптацію. З-поміж таких можна окремити такі:

- упереджене ставлення українців до іноземців із країн зі слабо розвинутою економікою (близькосхідні та африканські країни);
- відмінність у культурній (ознайомлення з історією, традиціями, звичаями, та обрядами) та релігійній сферах (так, українці часто з побоюванням ставляться до представників ісламу, що перешкоджає встановленню крос-культурних відносин між етнічними групами);
- непристосованість іноземних студентів до побутових умов україномовного середовища (для багатьох студентів болісним є питання проживання з іншомовним громадянином, крім того в багатьох гуртожитках умови проживання залишають бажати кращого: відключення опалення, перебієне постачання електроенергії та водопостачання, відсутність своєчасного ремонту в блоках);
- складний період адаптації до кліматичних умов.

Сучасне суспільство можна визначити як полікультурне, оскільки йому притаманна етнічна, традиційна та культурно-ціннісна гетерогенність, що часом негативно позначається на процесі встановлення крос-культурних зв'язків між представниками різних культур. Так, іноземцю, що приїхав на Захід України вивчати українську мову, важко зрозуміти російську, оскільки в центральній та східній частинах країни переважає російськомовне населення. Крім того, не просто зосередитися на вивченні культурно-історичних аспектів, проникнутися життям мешканців, відчути національний колорит та зрозуміти дух народу, коли суспільство етнічно неоднорідне, а представники національних меншин мають різне віросповідання, дотримуються традицій та звичаїв рідної країни, відзначають релігійні та державні свята своєї Батьківщини.

Ще одним чинником, що негативно позначається на адаптації студентів-іноземців до україномовного середовища є нестача спілкування. Частково це пояснюється недостатнім рівнем володіння імігрантом лексикою, що відповідала б комунікативним ситуаціям у групі. Інше пояснення вбачається у слабкій згуртованості студентства. Більше половини груп не згуртовані належним чином: обмежуються спілкуванням лише в робочих умовах, поза межами ВНЗ не зустрічаються, спільних інтересів не мають, тому в результаті рівень комунікативної компетентності іноземців невисокий. Інша проблема – надмірна комунікативність в межах групи. Є чимало свідчень активної спільної діяльності українських та іноземних студентів, серед яких окремлюють: випуск стінгазети,

підготування до концертів, тематичних вечорів, спільне проведення дозвілля тощо. Всі вищенаведені види діяльності згуртовують колектив групи, стираючи межі між різними культурними світами. Проте надмірне проведення часу зі студентами групи створює іноземцям деякі труднощі у процесі навчання, а саме – заважають повноцінному сприйняттю та розумінню матеріалу. Спілкування з членами групи часто передбачає оволодіння іншомовною побутовою лексикою, що є достатнім для спілкування з носіями поза межами вишу. Інша справа – наукова лексика, необхідна для вивчення матеріалу. Для багатьох іноземних студентів виявляється складним не лише опанувати наукову термінологію, а й спілкуватися з викладачами, оскільки розмовної лексики недостатньо для повноцінної комунікації та розуміння необхідної інформації.

Наступною соціальною проблемою можна назвати расову та національну дискримінацію. На жаль, на сьогоднішній день рівень сформованості національної свідомості українських громадян ще не набув належної висоти, що якоюсь мірою можна пояснити з історичної позиції. Оскільки процес становлення вільної та незалежної нації українців розпочався відносно нещодавно, його не можна вважати остаточно завершеним. З моменту становлення української держави пройшло небагато часу, отже цілком ймовірно, що національна свідомість українців ще не встигла сформуватися та набути характерних їй етнічних рис. Це, у свою чергу, призводить до того, що українці підсвідомо охороняють свій культурний простір від втручання в нього нових культур, адже бояться, що нова культура може поглинути рідну, що, у свою чергу, призведе до втрати національної самобутності, власного «Я» народу. Яскравим прикладом слугують прояви расизму та ксенофобії українців до представників афро-американської та азійської культур. Проведені Київським міжнародним інститутом соціології дослідження свідчать про стрімкий зріст рівня нетерпимості громадян України до іноземців саме з цих країн. За результатами дослідження рівень несприйняття чужої культури та нетолерантного ставлення до іноземців залежить безпосередньо від віку опитаних: «чим доросліша людина, тим менший рівень лояльності виявляється до гостей нашої країни» [1, с. 52 – 53]. Лише 5% респондентів мають позитивно налаштоване ставлення до візитерів з Африки та Азії та ототожнюють їх приїзд з набуттям нового міжкультурного досвіду, зі встановленням та розвитком дружніх міждержавних зв'язків.

Сьогодні питання терпимості та її чинників залишається відкритим. Більшість соціологів вважає, що толерантність прямо пропорційна рівню розвитку освіти. Отже, чим вищий рівень освітнього апарату та життя загалом, тим нижче рівень расизму, націоналізму, ксенофобії.

Безперечно, нетолерантне ставлення до інших національностей, категоричне несприйняття нової культури та спалахи агресії по відношенню до її представників – ті фактори, що гальмують розвиток особистості, зосереджують її увагу на власному *ego*, замість того, щоб відкритися світу, увійти в крос-культурний простір, поділитися багатством власної культури та ознайомитися з новим, досі невідомим та цікавим досвідом іншої країни, долаючи перепони між різними культурними світами. Водночас, расизм і ксенофобія – не просто недоліки українського суспільства, це неприпустима поведінка, що інколи

переростає в злочин, який заслуговує на відповідне покарання. Окреслена проблема потребує ретельного аналізу, зміни мислення та відношення, перш за все, до самих себе, а потім до оточення. Розв'язання цього питання видається цілком можливим також при активному залученні ЗМІ, злагодженій роботі державних служб, розповсюдженні рекламних агітацій, систематичному проведенні з'їздів та конференцій.

З-поміж інших чинників соціального характеру, що впливають на процес входження іноземних студентів до україномовного середовища, можна назвати також скрутне економічне становище. Як відомо, ринок праці в Україні переживає зараз складні часи, що негативно позначається на економічній ситуації в країні загалом. Рівень безробіття постійно зростає, робочих місць вистачає ледве на половину випускників вишів. Така ситуація, звісно, не задовольняє більшість українського населення, проте ще більше загострює обстановку поява іноземців на ринку праці. Навіть при лояльному ставленні громадян нашої держави до іноземців, українське населення вбачає в них конкурентноспроможних працівників, що стоять на заваді розвитку української робочої сили. У радикальних випадках, будь-які спроби іноземців зайняти тут свою нішу розглядаються українцями як акт захоплення чужої території з метою розповсюдження своєї влади. Отже, висновки доволі невтішні: скрутне соціальне становище стає каменем спотикання між культурним взаєморозумінням та провокує формування недовірливого ставлення до представників інших культур.

Поряд із проблемами соціально-психологічного характеру однією з найважчих залишається сприйняття та відтворення комунікації іноземною мовою. Так, студентам із Західної Європи, Близького та Далекого сходу важко дається запам'ятовування та вимова українських і російських слів, оскільки в їхній рідній мові немає подібних звуків та граматичних структур. Становище посилюється також і білінгвальністю навчання. Українська мова вважається синтетичною, оскільки зміна граматичного та лексичного значення відбувається в межах слова, переважно за допомогою зміни закінчень, префіксів, суфіксів тощо. Мови ж романської та германської групи переважно аналітичні, бо зміна граматичного та лексичного значення слова відбувається поза його межами: «лексичне значення виражається за допомогою повнозначних слів, а граматичне – службовими словами, порядком слів, інтонацією» [3, с. 327]. Порівняймо українські синтетичні та англійські аналітичні форми: читати-читатиму – *прочитав* – to read-*shall / will* read – *has* read. Отже, судячи з вищенаведених прикладів можна зробити висновок, що студентам, які володіють англійською, французькою, італійською, болгарською, іспанською, португальською, гінді, урду та ін. аналітичними мовами важко засвоїти українську, оскільки труднощі в основному виникають при відмінюванні слів, що не є характерним для цього типу мов. Особливо складним для іноземців виявляється відмінювання слів за відмінками. В українській мові нараховується сім відмінків, тоді як в англійській їх два, арабській – три, німецькій та французькій чотири. Таким чином, студенту-іноземцю важко утримати в пам'яті всі відмінки та безпомилково відтворити матеріал у реальних комунікативних ситуаціях. Не менш складним завданням для іноземного студента є навчання письма. Так, в арабській мові на відміну від

української написання ведеться справа наліво, при цьому особливістю арабської графіки є відсутність великих літер, – отже, власні назви пишуться так само, як і будь-яке інше слово в реченні. Китайське ієрогліфічне письмо вважається одним з найскладніших у світі, крім того не має жодних спільних рис з кирилицею, що значно уповільнює процес оволодіння навичками письма.

Отже, слід відзначити важливість процесу адаптації студентів-іноземців в україномовному культурному середовищі. Адаптація – процес складний та довготривалий, на заваді якому виникає низка чинників, що ускладнюють успішність його проведення. В окресленій роботі запропоновано 3 види чинників, що суттєво уповільнюють процес входження студентів-іноземців до соціокультурного середовища України, серед яких виокремимо психологічні, соціальні та мовні. Усі вищезгадані проблеми є наслідками «культурного шоку» – явища неминучого, проте суперечливого. З одного боку такі психологічні проблеми, як невпевненість в собі, замкнутість, роздратованість, нервові зриви; соціальні чинники, як насторожене ставлення до іноземців через культурні, расові забобони, страх конкуренції, а також наявність мовного бар'єру є наслідками непорозуміння та конфлікту між культурами. З іншого – з появою мотивації, бажання якнайшвидше подолати мовні і соціокультурні труднощі, знайти своє «місце під сонцем» в чужому краю, зближення культур відбувається активніше та динамічніше, а культурний бар'єр стає не перешкодою, а навпаки, рушійною силою на шляху до подолання культурних і мовних бар'єрів, стимулом до встановлення і розвитку крос-культурних відносин.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Буракова К. В. Аналіз вагомих складових адаптації іноземних студентів до навчання у вищих навчальних закладах України на початковому етапі / К. В. Буракова // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2010. – № 7 (194). – С. 48 – 53.
2. Витковская М. И., Троцук И. В. Адаптация иностранных студентов к условиям жизни и учебы в России // Вестник РУДН. Серия: Социология. – 2004, № 6-7. – С. 268.
3. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства / Михайло Петрович Кочерган: [підруч. для студентів філологічних спеціальностей вищих навчальних закладів.] – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 368 с.
4. Кузнецов П. С. Адаптация как функция развития личности / Петр Саввич Кузнецов. – Саратов: Изд-во Саратовского университета, 1991. – 76 с.
5. Oberg K. Culture Shock: Adjustment to Cultural Environments / K. Oberg // Practical Anthropology. 1060. – V. 7. – 315 с.
6. Пачковський Ю. Ф. Адаптивні можливості молоді до умов ринкового середовища / Ю. Ф. Пачковський // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: збірник наукових праць. – Харків: Видавничий центр Харківського нац. університету В. Н. Каразіна. – 2001. – С. 477 – 480.
7. Сорока Ю. Г. Интерпретативное пространство культуры / Ю. Г. Сорока // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства. – Випуск 15: зб. наук. праць. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2004. – С. 308.
8. Стефаненко Татьяна Гавриловна. Этнопсихология: [учеб. для студентов вузов по специальности «Психология»]. / Татьяна Стефаненко. – М. : Ин-т психологии РАН: Акад. проект, 1999. – 320 с.

9. Triandis H. C. Culture and Social Behavior / H. C. Triandis. – N. Y. Etc. : McGraw-Hill, 1994. – 120 p.
10. Ширяева И. В. Особенности адаптации иностранных студентов к учебно-воспитательному процессу в советском вузе / Ирина Васильевна Ширяева. – Л., 1980. – 93 с.

В статье определено понятие «адаптация», проанализированы факторы, препятствующие процессу адаптирования студентов-иностранцев в украиноязычной среде.

Ключевые слова: адаптация, адаптирование, “культурный шок”, языковой барьер.

The article defines a concept “adaptation”, gives an analysis of the factors that prevent from the foreign students’ adapting to a Ukrainian speaking environment.

Key-words: adaptation, adapting, “culture shock”, language barrier.